

Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 28 da fevrer 2020: allas 19.30 – 21.50
Liug: casa communal

Presidi: Mario Flepp

Actuar: Paul Duff

Presents:

a) Cussegl	Christoph Berger Stefan Columberg Edgar Durschei Rita Huonder-Tenner Christian Loretz Armin Manetsch Livio Zanetti	Armin Berther Adrian Deflorin Anna Maria Genelin Admir Jasarevic Giusep Lozza Helga Probst-Linder
b) Suprastonza	Robert Cajacob Victor Flepp Jris Lombris	Clemens Berther Wendelin Jacomet
c) Perstgisas Cussegl:	Martino Sabbadini	
d) Hosps	2	

Plaid d'avertura entras il president

Cordial beinvegni tier l'emprema seduta dil cussegl da vischnaunca digl onn 2020. El medem mument ei quei era l'emprema seduta che jeu astgel menar atras sco president dil cussegl da vischnaunca. In special beinvegni lessel far al vicepresident Giusep Lozza.

Cun bellezza aura ei igl onn vegl partius e la medema bellezza aura havein astgau guder bunamein igl entir meins schaner. Las novas purschidas dallas pendicularas, las bunas relaziuns da neiv e la bialaura han carmalau massa glied tier nus a Mustér. Aschia han las pendicularas saviu registrar ils 28 da december in neiv record cun bunamein 3500 persunas, da quei ein circa 900 persunas vegnidas transportadas cun la nova pendiculara dil Cuolm da Vi.

Las fetg bein preparadas pistas, la cordialitad dils collaboraturs visavi ils visitaders han preparau per bia laud. Jeu sun dil meini che la nova purschida sil Cuolm da Vi ha buca mo la funcziun da colligiar ils territoris da skis in cun l'auter, na jeu sperel era che quella purschida seigi ina punt che Mustér e Sedrun s'avischinan pli e pli fetg in tier l'auter. Biars vischins da Tujetsch han visitau nies territori ed era cheu havein astgau retscheiver fetg bia laud.

Fetg surstaus sun dallas informaziuns da "rtr", aschia han ein fatg cuort suenter Nadal la damonda: «Memia bia glied a Mustér?». Pli tard han ein rapportau sur dallas schliatas relaziuns da neiv. Aschia han ei mussau la situaziun da neiv a Fontanivas che era segir precara. Denton che tut ils visitaders dil territori da skis ludavan il medem mument las fetg bunas relaziuns da neiv sin pista, da quei han ins udiu nuot. Cheu astg'ins segir sedumandar nua ei l'objectividad.

Gie la situaziun da parcadis a S. Catrina ha segir caschunau empau problems. La casa da parcar planisada vegn denton a migliurar per gronda part la problematica da parcar el territori dallas pendicularas.

Jeu crei che la vischnaunca da Mustér seigi sin la dretga via. Las novas purschidas ch'ei gia avon maun, sco era investurs che vesan ch'ei vala da far investiziuns en nosa vischnaunca e regiun ein indecis. Quei semuossa ord las informaziuns che signur Marcus Werber ha fatg a caschun da sia informaziun dils 19 da fevrer el Catrina Ressor, sco era ord las differentas damondas da baghegiar ch'ei vegnidas fatgas. Da sperar ei mo ch'ei vegni buca semper mess crappa en via cun far protestas encunter tut ils projects. Cheu patratgel cunzun vid il project Acla da Fontauna.

Elecziuns:

Quest atun stattan las elecziuns dallas autoritads communalas per la nova perioda d'uffeci avon nus. Tenor la "Lescha davart ils dretgs politics, art. 24" vegn menziunau:

1. Scadin commember d'ina autoritad communal ni d'ina cumissiun ha d'inoltrar sia demissiun a scret all'administraziun communal silmeins dus meins avon il termin dallas elecziuns.
2. Officials che han buca demissiunau valan sco proponi.

En quei connex supplicheschel da comunicar ad uras tgi che stat buca pli a disposiziun per la proxima legislatura. Plinavon supplicheschel jeu la suprastanza d'activar la cumissiun preparatoria tenor art. 25 dalla "Lescha davart ils dretgs politics". Medemamein supplicheschel jeu la suprastanza, da contactar las organizaziuns d'interess, ils vischinadis, las partidas politics, l'Uniun da commerci e professiun, l'Uniun da dunnas, la Gastro ni era autras gruppaziuns che s'engaschan per ils fatgs publics. Tuttas gruppaziuns ed organizaziuns dueien haver avunda temps per saver contactar persunas adattadas per ils uffecis vacants.

Informaziuns:

Mortoris:

Richard Hendry-Gadola, naschius ils 29 d'avrel 1930, morts ils 14 da december 2019
Lucia Jacomet-Deflorin, naschida ils 13 da december 1933, morta ils 23 da december 2019
Helmuth Hartung-Haser, naschius ils 26 da fevrer 1931, morts ils 23 da december 2019
Albert Berther-Durschei, naschius ils 30 da settember 1929, morts ils 8 da schaner 2020
Johanna Maissen-Manetsch, naschida ils 25 da mars 1931, morta ils 15 da schaner 2020
René Morgenthaler-Cadalbert, naschius ils 12 da december 1947, morts ils 7 da fevrer 2020
Luzia Maria Maissen, naschida ils 12 da december 1928, morta ils 14 da fevrer 2020

Naschientschas:

Solvej Lindenberg, naschida ils 31 da december 2019, feglia da Julia Lindenberg e Christian Gisler

Sereina Manetsch, naschida igl 1. da fevrer 2020, feglia da Manuela e Christian Manetsch

Gianna Jacomet, naschida ils 2 da fevrer 2020, feglia da Bettina ed Andi Jacomet

Daria Vincenz, naschida ils 9 da fevrer 2020, feglia da Manuela ed Angelo Vincenz

Roswitha von Dellemann, naschida ils 20 da fevrer 2020, feglia da Johanna Maria Wüthrich e Michael von Dellemann

Tractandas:

1. Protocol 24-2017/2020
2. Elecziun d'in suppleant ni d'ina suppleanta da dumbravuschs
3. Canalisaziun Aletta vitg: Sanaziun dalla canalisaziun existenta auas piarsas ed aua tschuffa - Project e credit (messadi nr. 40-2017/2020)
4. Lescha davart igl uorden ed il ruaus public (messadi nr. 41-2017/2020)
5. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Mario Flepp

Paul Duff

Cussegl da vischnaunca 2017/2020
Protocol no. 25-2017/2020
Seduta dils 28 da fevrer 2020

---

1. Protocol

Protocol nr. 24-2017/2020

Il protocol ei vegnius tarmess tier per posiziun. Enteifer ils tschun dis fixai ei vegniu inoltrau ina midada dall'agenda 2020.

Decisiun:

Il protocol vegn approbaus senza cuntervuschs.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Mario Flepp

Paul Duff

Cussegl da vischnaunca 2017/2020
Protocol no. 25-2017/2020
Seduta dils 28 da fevrer 2020

---

2. Elecziun d'in suppleant ni d'ina suppleanta da dumbravuschs

President dil cussegl Mario Flepp propona sco suppleant da dumbravuschs cusseglier Armin Berther.

Decisiun:

Il cussegl elegia cun 13 vuschs cusseglier Armin Berther sco suppleant da dumbravuschs.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Mario Flepp

Paul Duff

3. Canalisaziun Acletta vitg: Sanaziun dalla canalisaziun existenta auas piarsas ed aua tschuffa - Project e credit (messadi nr. 40-2017/2020)

Presentaziun:

Suprastonza:

Gerau Victor Flepp:

La Via Acletta vegn sanada entras il cantun e sco igl ei usit nezegein nus la situaziun da sanar l'infrastructura dalla vischnaunca ch'ei ella via. La controlla cun la camera ha mussau che las lingias e canals ein en in schliet stan. Nus lein nezegiar las sinergias sco quei che la Corporaziun d'aua Spina da Vin, la Repower e la Swisscom fan era. Igl ei da separar las auas, baghegiar nova illuminaziun en LED e tschentar dus molocs per rumians sco quei ch'ei vegniu fatg si Cons-Su. Il cantun meina igl access sco provisorii tenor plan sur la via da Cuoz.

Il preventiv per las lavurs munta a frs. 450'000.--. Da quels vegn restituiu per l'aua schubra frs. 56'000.--, aschia ch'il credit net munta a frs. 394'000.--. Ina part da quel vegn a figurar el preventiv da 2021.

Cussegl:

Sils plans detagliai ei da veser che la via provisoria sur Cuoz ei ina via per traffic lev cun ina ladezia da 2,5 meters. Ei quella adattada per igl access cun autos grevs dils pumpiers?

Vegn igl access dil provisorii menaus sur la Gassa da Cuoz ni dalla Val Cuoz si? Quella via ei medemamein planisada el project da meglieraziun. Vegn la via baghegiada anavos suenter las lavurs ni vegn ella mantenida per il project da meglieraziun?

Gerau Victor Flepp:

Ils plans detagliai da quella via d'access ein buca avon maun.

Sco enconuschent a mi ei quella via buca previda el project dalla meglieraziun. Tier gliez project vegn seteniu strict vid ils plans dalla meglieraziun.

Cau Infrastructura communal Ervin Maissen:

Els plans dil cantun ei quei buca da veser, els ein buca a disposiziun en detagl. Igl ei da quintar che la via vegn ad esser adattada per grevs transports. Nus vegnin a sclarir e far las contractivas adequatas cul cantun silmeins da mantener la via per pedunzs.

Cussegl:

Tenor miu saver ei quella via integrada el project meglieraziun cun access tier parcelas da funs. Igl ei perquei da contractar cul cantun da schar la via e buca baghegiar anavos ella. Sco enconuschent ei la via d'access sur la Gassa da Cuoz buca adattada per traffic grev. Cheu ston ins far sondascha per controllar quei fatg. Pertgei vegn la summa da frs. 81'800.-- per l'illuminaziun publica engraviada al quen da gudogn e sperdita e buca menaus sco investiziun? Quei sminuescha il gudogn alla vischnaunca.

President communal Robert Cajacob:

La summa per l'illuminaziun savein nus pagar sul quen current en dus onns, aschia ch'igl ei buca necessari da prender quella summa ellas investiziuns.

Gerau Clemens Berther:

Il plans dalla meglieraziun da Segnas selaian buca midar. Igl ei denton previu el project dalla via forestala d'uaul ina che meina da Cuoz a Peisel. En quei project vegnessen las punts da Glaretsch e las autras rinforzadas ni fatgas da niev. La finanziaziun succeda per gronda part sur il cantun. La suprastanza vegn a mirar per sinergias denter quels dus projects da meglieraziun e via forestala.

Cussegl:

Tgei ulteriurs projects da sanaziun, canalisaziun e vias ein previ els proxims onns?

Gerau Wendelin Jacomet:

La Via Run e la Via Funs-Dado vegnan fatgas quest ed auter onn. La via naven dalla casa communal – sum Cons vegn buca avon 2024.

Decisiun:

Il cussegl decida senza cuntervuschs ed abstenziuns

- 1. d'approbar il project per la sanaziun e cumpletaziun dalla canalisaziun ad Acletta cun incorporar il remplazzament dalla reit da providiment e la cumpletaziun dall'illuminaziun publica cun proverer las plazzas da rimnada ad Acletta cun molocs el senn dil concept previu;**
- 2. da conceder per quei project in credit net da frs. 394'000.--;**
  - a) frs. 264'000.-- per la sanaziun e cumpletaziun dalla canalisaziun**
  - b) frs. 81'800.-- per la sanaziun e cumpletaziun dall'illuminaziun publica**
  - c) frs. 48'400.-- per la renovaziun dils posts per rimnada da rumians**
- 3. da suttametter quella damonda da credit el senn dallas prescripziuns digl art. 21, lit. c dalla constituziun communal al referendum facultativ.**

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér

Il president:

Igl actuar:

Mario Flepp

Paul Duff

4. Lescha davart igl uorden ed il ruaus public: (messadi nr. 41-2017/2020)

Presentaziun:

President communal Robert Cajacob:

Tier quella lescha setracta ei buca d'in sistem polizial. Ella duei survir agl uorden e ruaus public. Il cuntegn ei vegnius suttamess per giudicament a nies giurist Duri Pally. Igl instrument ei levs e practicabels per la populaziun.

Il turissem augmentau ha purtau in augment dil traffic. Nus essan a Mustér al pei dils pass Alpsu e Lucmagn che portan in grond traffic. Nossa situaziun da parcadis ei scarta. Nus havein cumparegliau il sboz cun la lescha da Glion e da S. Murezi. Aschuntada ei l'ordinaziun da multas, in instrument indispensabel per la suprastonza. La suprastonza communal supplichescha il cussegl d'entrar e discutir la proposta e tractar quella, sch'igl ei necessari en 2 lecziuns.

Gerau Wendelin Jacomet:

Ponderaziuns dalla cumissiun: Nossa vischnaunca Disentis/Mustér ha negina lescha digl uorden e dil ruaus public. Cun schaffir ina tala lescha han entgins puncts stuiu vegnir observai davart la populaziun indigena sco per ils hosps da vacanzas. Tematicas impurtontas sco per exempel; canera da notg (festivitads), lavurs sin plazzals en l'agricultura, temps d'avertura e serrada da stizuns (da tut gener) en menaschis da gastronomia, lubientschas da carrar (vias d'uau), rumida da neiv ed ulteriuras tematicas.

La lescha duei buca esser in mied da castigiar e controllar la populaziun, mobein ella duei procurar per dretg ed uorden. Pia in instrument cun claras reglas da cumportament sigl intschess public communal.

Sco basa d'elaboraziun per la lescha davart igl uorden ed il ruaus public dalla vischnaunca Disentis/Mustér ha la cumissiun consultau e surpriu tematicas ord las leschas da polizia existentas q.v.d dallas vischnauncas da Flem, Glion e Sogn Murezi. Discussiun ha igl agir giustificau davart las controllas dau. Ina pusseivladad fuss da surdar l'incarica alla Securitas che procurass per in augment dallas controllas gia existentas. L'otra pusseivladad fuss da crear ina nova piazza d'in polizist communal en in pensum da 30-50%. Per sclarir quels puncts havein nus contactau signur Lorenz Alig, responsabels per la segirtad dalla vischnaunca da Glion e signur Stefan Sommer, schef dalla Securitas a Cuera.

La lescha davart igl uorden ed il ruaus public dumbra 29 artechels, in'annexa agl artechel 29 alinea 1 sco era d'in glossar dil dretg federal, cantunal e communal.

En ina secunda part ei la cumissiun sefatschentada cun crear in'ordinaziun davart las multas disciplinaras per la lescha davart igl uorden ed il ruaus public. Entochen oz ha la vischnaunca Disentis/Mustér buca giu la pusseivladad da reparter castitgs per surpassaments, damai ch'ei exista buca ina tala lescha ed ordinaziun da castitgs.

La cumissiun ha investau fetg bia temps per luvrar ora la lescha e l'ordinaziun davart las multas disciplinaras.

L'ordinaziun davart las multas disciplinaras dumbra 4 artechels. Artechel 2 cun la gliesta da multas disciplinaras cuntegn buca meins che 30 differents castitgs pusseivels.

Informaziun: La nova lescha e l'ordinaziun (versiun tudestg) ein vegnidas examinadas dil giurist Duri Pally. La versiun romontsch sursilvan dalla lescha ei succedida entras igl anteriur scolast Giusep Caduff-Gadola ed il menader d'infrastructura Ervin Maissen.

Engraziament: Sco president dalla cumissiun engraziel jeu alla suprastanza communal per l'incarica sco era als commembers dalla cumissiun per la gronda lavur prestada. In special engraziament admettel jeu all'actuara, Ursina Murer-Fatzer per l'entira administraziun.

Motiv per tractandar la lescha: La vischnaunca da Mustér viva per gronda part dil turissem, dall'industria e buca il pli davos dall'agricultura. Ils davos onns ei vegniu sestentau per dapli hosps, cunzun hosps dall'jamna. Cun igl augment da hosps ei ina lescha davart igl uorden ed il ruaus public necessaria per mantener la qualidad da viver. Autras vischnauncas el cantun Grischun han gia quella lescha.

Instantamein supplicheschel jeu il cussegl da vischnaunca da tractar la lescha davart igl uorden ed il ruaus public e l'ordinaziun davart las multas disciplinaras.

Discussiun:

Cussegl debatta d'entrada:

Ils arguments, igl intent e la proposta per ina nova lescha ein sin meisa. Il cussegl sto primarmein decider; lein nus quella lescha ni lein nus buca ella. Fuss ei d'encurir ina lescha senza definir castitgs. Tochen uss ei la veta en vischnaunca buca ida mal. L'applicaziun d'ina nova lescha caschuna cuosts, mulestas e procura buca per bun'atmosfera, pia per dapli disavantatgs. Ultra da quei duei esser l'intenziun da baghegiar giu lavur administrativa.

Sin fundament da quels patratgs fa cusseglier Edgar Durschei la proposta da buca entrar e buca tractar la proposta dalla suprastanza e dalla cumissiun.

Cussegl:

Vein nus buc avunda reglas? Ei va en direcziun controlla. Nus havein tuttina reglau las caussas ch'ei en quella nova lescha.

Gerau Wendelin Jacomet:

Era sch'igl ei buca iu mal tochen oz, nus havein survegniu dapli turissem. Ei dat biars che san buca s'adattar agl uorden. Ei dat entras quei situaziuns novas. Per exempel dat ei da quels domiciliai da niev tier nus che segan il pastget la dumengia. Ei drova la lescha schon per retener igl uorden sco tochen uss. Nus havein paucas leschas che possibiliteschan da dar castitgs. Autras leschas existentas ston vegnir adattadas.

Gerau Victor Flepp:

Ella nova lescha d'encurir cristallas vegn visau vi sin la reglamentaziun. Ei dat leu differentas zonas lubidas e schurmiadas ch'ei approbadas. Nus havein aber bu ina basa legala per controllar ni castigiar enzatgi che cunterfa alla lescha. Sch'ei dat in uorden sche sto quei aber succeder.

Cussegl:

Tier la lescha da cavar cristallas, san ins far ina ordinaziun directa per quella lescha. Aschia san ina era far tier las autras leschas existentas che pretendan in uorden public. Ins sa gie buca canalisar tut ils problems che san daventar. Cheu drova ei in appel al saun giudezi dil carstgaun.

En cons cass sto la suprastanza agir?

Gerau Wendelin Jacomet:

Nus havein giu cass da surpassaments che nus havein buca saviu castigiar. Il cantun oblighescha la vischnaunca da reglar certas caussas da castitgs. Quei fuss ussa integrau en nossa proposta.

President communal Robert Cajacob:

La lescha tracta igl uorden e ruaus en vischnaunca. Ei ha priu tier la canera ed il disuorden el vitg. Quei semuossa era ellas reclamaziuns che vegnan tier nus. Igl ei savens jasters che fan ei e nus lein in reglament. Ils exempels ein multifars, dismetter rumians, uorden sin plaz-scola, tractament d'animals, il diever da robidogs che dat adina discussiun e

duess schurmegiar igl ambient. Ei dat paucs carstgauns che setegnan buc vid igl uorden. Per quels duvrein nus in instrument per metter els sin punt.

Gerau Clemens Berther:

In exempel ei la lescha d'agricultura nua ch'igl ei pusseivel da castigiar mo far ei zun cumplicau. Prendein nus igl exempel dalla lescha da catscha dil cantun. Quella vala sigl entir territori dil cantun e simplifichescha l'applicaziun considerablamein. Senza reglamentaziun vegn in castigiau oz prest cun siu giurist - che la segirada paga - e nus essan immediat integrat en in cass da dertgira.

Cussegl:

Igl ei iu tochen uss senza quella lescha. Il quen ei gleiti fatgs: Ina piazza da 30%-40% porta cuosts da frs. 25'000.-- tochen frs. 35'000.--. Quels vegnessen buca cuvretgs cun las multas e castitgs incassai.

Ils motivs encunter la lescha ein capeivels. Las controllas e l'administraziun dattan bia lavur. Cun tractar la lescha savein nus stipular ella e schar mo il necessari.

La lescha proponida ei voluminusa. Ei vala da dismetter e buca crear novas prescripziuns, buca cargar dapli il persunal communal. Igl ei dapresent negin disuorden e nuorsas neras ein da prender a mauns e far la remedura.

La lescha 840 dalla constituziun communal definescha igl uorden per dis da ruaus, la lescha da cavar cristallas preveda castitgs. Quei ein mussaments ch'ei satisfa igl existent.

Decisiun:

Tenor la proposta da cusseglier Edgar Durschei decida il cussegl cun 13 gie ed in'abstenziun; da buca tractar la proposta per la nova lescha davart igl uorden ed il ruaus public.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér

Il president:

Igl actuar:

Mario Flepp

Paul Duff

President Communal Robert Cajacob:

Admetta in engraziament als commembers dalla cumissiun preparatoria dalla lescha sco era al giurist ed al translatur per la gronda lavur prestada.

5. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Igl ei buca vegniu inoltrau damondas alla suprastanza ed ord il gremi vegnan neginas autras damondas.

Communicaziuns:

President communal Robert Cajacob:

Uonn ei igl onn dallas elecziuns dils gremis communal. Tochen ils 26 da zercladur ston ils commembers en uffeci dils gremis prender la decisiun da star ni demissionar. Robert Cajacob communicescha da buca pli star a disposiziun per il presidi communal.

Per ina eis el s'avanzaus en vegliadetgna ed ils giuvens dueigien surprendre il maun d'empalar la vischnaunca. La vischnaunca da Mustér ei zun impurtonta ed il post da president pretenda engaschament e gronda forza. Il parsura ei per part engaschus dapli ch'in pensum da 100%. Quei malgrad ch'el ha in bien gremi da consuprastants ed ina canzlia che lavura oreifer. S'engaschei en suprastanza, igl ei necessari! Schegie che l'indemnisaziun per igl engaschi dall'entira suprastanza corrispunda buca al fatg real.

Gerau Victor Flepp:

Victor Flepp pren era la caschun da comunicar sia demission sco commember dalla suprastanza per la nova perioda. Siu engaschi ella lavur cun in'interpresa engrondida ils davos onns lubescha buca al patrun da s'absentar ton savens. Il manteniment dalla fatschenta ei era impurtants per la vischnaunca. Buca sulet per ils plazz da lavur che portan directamein entradas en cassa communal, igl engaschament per plazzas d'emprendissadi ei in ulteriur survetsch alla publicitad. Vitier vegn la lavur che pretenda da s'engaschar era ordeifer la vischnaunca. Aschia vegn el a s'engaschar vinavon per il prosperar dall'economia quei suenter 22 onns engaschament en gremis dalla publicitad.

Gerau Clemens Berther:

Sco vicepresidente communal engrazia el a Robert Cajacob e Victor Flepp per lur grond engaschament per la communitad da Mustér. Quei suonda lu aunc el rom d'ina ulteriura occasiun publica. Da sia vart fa el clar da buca haver ambiziun e star a disposiziun sco president communal. Las fatschentas impurtontas en siu departament da gerau ein zun interessantas e pretendan siu engaschament cumplein.

President dil cussegl communal Mario Flepp:

El engrazia en num dil cussegl per la comunicaziun e cunzun per la lavur ed igl engaschament dils dus commembers dalla suprastanza partents. Il cussegl admetta in grond applaus ad els.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Mario Flepp

Paul Duff